

ПЛАСТУН JUNAK CSERKESZ

ЧАСОПИС ПЛАСТОВОЇ МОЛОДЕЖИ ПОДКАРП. РУСИ. • PODKARPATSKA RUSZI CSERKÉSZUISÁG.

Выходить 10 раз рочно в руськой, чеськой и мадярской мовѣ.

ЦѢНА ЧИСЛА 1 Кч.

Одвѣчальный редактор: мин. рад. Йос. Пешек, жуп. звѣтодав.

Редагує комитет.

Адреса редакції: „Пластун“ | Ужгород, Гимназія.

Администрація: Др. Ферд. Сереній | Другетова площа.

Évenként 10 szám ruszin, cseh és magyar nyelven.

E SZÁM ÁRA 1 KČ.

Felelős szerkesztő: Pesek József, min. tan., orsz. főparancsnok.

Szerkeszti a szerk.-bizottság.

A „Cserkész” szerkesztősége és kiadóhivatala:

Dr. Szerényi Ferdinánd, Užhorod, Gymnasium, Drugeth-tér.

Zříceniny hradu Nevického.

Nevickei vár romjai.

З М Ъ С Т:

Пластова романтика.

— Рожа. — 3 житя

пластунів. — В та-

борѣ. — Ватра. —

Олімпійскѣ игры. —

Поученя о збираню

лѣвичних ростин. —

Бібліографія.

5. — 6. число.

Tartalom:

Balu: Erdei magány-

ban. — Dr. Farkas Gy.:

Janits Pista ibolyái. —

Miskolczy István: A

Szalkán. — Ewald K.:

A kétlábu. — A nyila-

zás. — Sir Kán és Balu:

Melódiák. — Felelet

Sir Kánnak. — Hírek.

5.—6. szám.

Руїни замку в Невіцкѣм.

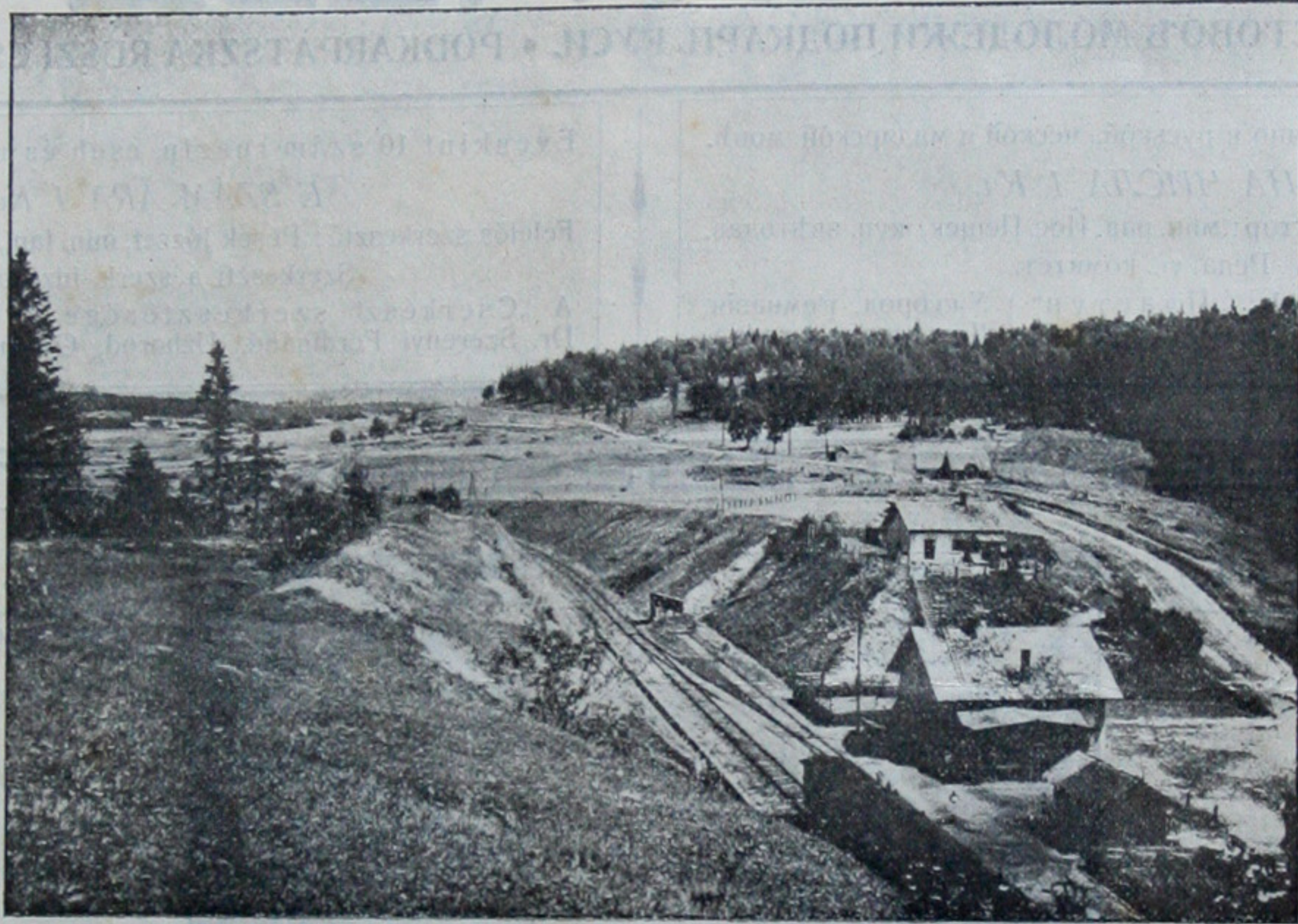
С. Черкасенко:

Пластова романтика.

Ніхто не заперечуватиме, що пластова ідея в суті своїй, а також і в зовнішньому виявленні своїм має багато романтичного. Вона є ніби протестом супроти надмірної матеріялізації всіх форм сучасного життя, коли в догоду матеріальному жертвується майже всім духовим, ідеальним. Пластові організації — це острови, повітря чаром поезії, серед широкого моря життєвої прози, і сим,

свою рухливість, але зовсім не для того, щоб десь на перегонах привселюдних дістати перший приз і тим прославити свою організацію. Слава й честь пластової організації полягає зовсім у чомусь іншому.

Поперед пластуни, з закінченням його молодечого розвитку, стелиться не пляц для копаного м'яча, для боксу, для фізичної боротьби, не поле для гриш

На галицькій границі.

власне, пласт позитивно odrôжняється від інших аналогічних організацій молоді, котрі підвалиною свого розвитку мають здебільшого стремління спортивного характеру. Коли, скажемо, така організація, як „Сокіл“, всю свою увагу звертає на плекання тіла, бо тільки в здоровому тілі оселиться й здоровий дух, то організація пласту до цієї формули ніби вносить свою поправку: розвиток і плекання тіла й духа повинні йти разом, бо тільки се дасть у результаті гармонійну людину. І хто знає, котрий из цих двох моментів молодечого розвитку важливіший, бо-ж з історії великих людей знаємо ми, що не все здоровий дух був тільки в здоровому тілі. Отже — розвивай, зміцнюй своє тіло, але тим паче дбай про розвиток і зміцнення свого духа.

Пластун розвиває свої м'язи, але не для того, щоб десь, на герці, виявляти свою фізичну силу й тим завойовувати визнання й симпатії численних аматорів борецької умовності; пластун розвиває

і перегонів, а ціль довге життя, повне прекрасного, але ще більш — повне несподіванок і небезпек; фініш пластуна — передсмертний час, а приз — ясна свідомість правдивого, чесного, як наказує пластовий закон, переходу того життєвого поля і реальні наслідки діяльності. Се все й передозначає той напрям, в якому повинно провадитись пластова вихованість. Не пласт пише закони й ставить вимоги життю, але життя накрестює закони й ставить певні вимоги до пласту.

„Запалить огонь — огонь пристрасної участі“ — каже John Hargrave — „огонь діяльної творчості, огонь духа. Все маємо ми бути быстроумні та витривалі, ніколи не вільно нам кульгати... Рішучі в непевних часах, в кожній хвилині готові помагати другим, все привітні, веселі, обережні — се ідеал щасливих, чесних людей. Такими хочемо й мусимо бути...“*)

*) „Пластун“, 1924, ч. 3—4.

Брат, сестра... так звертається пластун, пла-стунка до членів своєї організації, тим самим вже означуючи характер взаємовідносин у пласті, а також истотність моральних і етичних основ організації. Романтика! — скаже модерна людина, у котрої на першому плані особистий інтерес. — Так — можемо відповісти їй — се романтика, але з тих, за котрою тужить людство, через ціль тисячоліття все прагнуть перенятись нею. Так, се романтика, але з тих, що захоплює, дає радість життя, з тих, що творить справжню ідеальну людину, а не сухого, шкідливого, егоїстичного матеріяліста. І коли ще живе людство духово, то в найбільшій мірі повинно воно завдячувати своєму високому романтизму.

Брати, сестри, а значить і братство, ніби якійсь орден з його статутом, кариною, одностроєм, відзнаками — зауважить скептик — але се вже щось од Середньовіччя. Правда романтика!...

І знов мусимо відповісти, що так воно й єсть, але... не зовсім. Елемент романтики в пластових звичаях бере свій початок не тільки з часів Середньовіччя, але — який жах! — з часів прадавньої старовини. Всі моральні й етичні вартості, як відповідають завданням пластової організації, як не втратили протягом історії людства свого сенсу й доцільності для наших часів — всі вони знаходять відповідне місце в духовому арсеналі пластових союзів. Чи все в прадавній старовині було лише дикуномством? Чи все в Середньовіччі було лише забобонами, мистикою та огнищами інквізиції?... Так може говорити хіба людина, що не завдавала собі труда хоч побіжно ознайомитись з літературою про первістне, природне життя деяких диких племен, убогих цивілізацією, але іноді багатих культурою духа, яку вони, без книг і записів, а лише шляхом переказів із покоління в покоління донесли подекуди аж до наших часів. Так може говорити людина, що за чорним димом інквізиційних огнищ Середньовіччя не бачить високого розвитку духової культури його, його ренесансу, відродження й розвитку не тільки в сферах мистецтва, але й соціального (початки соціального руху, справленого до розбиття феодального устрою, до звільнення особистості й ослаблення кастового та цехового ладу).

Отже, як бачимо, примітка романтики в звичаях, законах і приписах пластових організацій має своє високе оправдання. Той, хто писатиме колись докладну історію пласту, конче буде мусів, бодай у передмові, пошукати зародків ідей його в сивій старовині. А се все творить те, чим сильна й славна кожда організація, се творить — традицію.

Від загальних міркувань перейдемо до окремого прикладу. Ось, напр., ще молодий руський пласт Підкарпаття. Він ще тільки почав розвиватись, але потроху вже опановує і загальні закони все-

світнього союзу пластунів, і також набуває, бо мусить набути, не може не набути, коли хоче бути пластом у повному розумінні свого слова, своєрідних примет і великого духу свого племені. Сим самим він ніби проголошує за цитованим уже нами John-ом Hargrav-ом:

„Мы хочемо додержувати кроку не лиш у всіх знаннях, не лиш тоді, коли стараємося відповісти вимогам испыту и одержати відзнаку, але й тоді, коли придержуємося високих законів чести, законів нашого племені. Коли мы перестанемо придержуватись законів, не є мы вже більше пластунами, хоча-б придбали ще стільки испитових відзнак, як маємо“.

І справді, коли приглянемося ближче до звичаїв і законів руських пластунів Підкарпаття, то побачимо, що багато з них мають початок свій у глибокій старовині, на зорі нашої історії; також багато інших із них сягають своєю давністю в часи нашого Середньовіччя. Колишній слов'янський культ сонця, культ вогню і взагалі природи, разом з гризами й святами на честь великих сил природи, все се, змодернізоване відповідно до вимог сучасного життя, відбивається в звичаях і приписах руської пластової організації. І коли що можна було-б ще порадити, як доцільне, керівникам пласту, то се — щоб вони докладніше ознайомили руську молодь з нашою поетичною старовиною. Се дало-б пластунам змогу використати все, що там є цінного, а при обранні тотемів додержувати вірності своєму племені. Знання нашої мітології, обрядових пісень і взагалі фольклору значно улекшило-б вибір тих символів, од яких уже походить саме ім'я члена пластового братства. Саме такий вибір, по-за всім, має ще й чисто педагогічне значіння, закріплюючи в пам'яті молодика набуті знання про своїх предків.

Знов же багато інших, писаних і неписаних звичаїв, законів, правил пластового життя мають своє корінь вже в блискучій до нас, героїчній добрі Середньовіччя. Пишний розцвіт лицарства на Заході не міг не поширитись і на нашу землю, тим паче, що народ, який заселяв їх у ті часи мав досить тісний контакт з народами Європи і культурно стояв на одному рівні з ними. Всі, хто стужився за вільним життям, хто горів жадою героїчних подвигів у боротьбі за віру й рідний край, яким завше загрожувала небезпека з боку диких, напів-диких і часто культурних сусідів, всі, кого не задовольняло спокійне життя в тодішніх політично-економічних умовах, хто шукав виходу для кипучої енергії, хто спокійне життя волів промінити на боеві бурі й прыгоди, знайшли нарешті спосіб форми життя, відповідні їх бурхливій вдачі. На островах широкого, ревучого Дніпра-Славути повстала слава своїми героїчними подвигами, незабутня во всім і всім в історії нашого племені, нашого народу, Свч Запорозька, лицарське братство

з його неписаними, але твердо знаними кожним запорозьким браччиком законами і звичаями.

Історія зберегла нам їх, і ми можемо порівняти пластову програму виховання „дужих і морально сильних людей“, „енергійних і свідомих робітників, що будуть розуміти обов'язки перед своїм народом і цілим людством“) — з неписаною програмою козацького виховання в Сьчи Запорозькій. Не вважаючи на те, що програма руського пласту на Підкарпаття утворилася не наслідком студіювання програми запорозького козацтва, як і пластові звичаї, гри то-що не наслідком студіювання життя наших предків, ми в обох програмах маємо дуже багато спільного з тим. І в козацькій і в пластовій програмі стоїть те саме „тілесне виховане“, та сама „орієнтація“; і там і тут маємо те саме „знання природи“, лише з різними цілями, відповідно до завдань того й другого братства; а коли козацтву не ставилося в обов'язок „охорони“ природи, то се тому, що в ті часи вона їй не потрібувала; і „таборуване“, і „перша поміч“, і „знане санитарних правил“ в козацькій науці займало не останнє місце, як і взагалі у військових організаціях і тих і теперішніх часів; козацтво саме обслуговувало свої щоденні потреби, тому для нього обов'язковим було, як тепер у пластунів, „знане ремесла“; що до розваг, то козацтво кохалося в музиці, в „піснях і танцях“; головною точкою козацької програми була та, котру й пласт узав до своєї програми, хоч і з інших джерел, се — „выплекание сильного характера“ у козака, який „готовый буде и жите свое жертвовать, коли сего зажадае його батьківщина“. Єдине, в чом розходяться козацька й пластова програма, се в „науці працювати и то власною своєю рукою працювати“, бо козак вчився на Запорожжю іншої науки — науки воювати и то власною своєю рукою воювати“.

Коли переглянемо „десять точок“ закону руських пластунів, то побачимо, що багато з них так само мають корінь в нашій козацькій старовині, або ще й далеко глибше в історії. Пластун, як і козак, словний; як і козак, він вірний син своєї отчини й гідний син свого народу; козак був братом для других козаків — пластун є братом для других пластунів; лицарське поведіння так само було обов'язковим у козаків; порушене безоглядно карності на війні у козаків каралося смертю; а успішність, веселість козацька відома нам з їх пісень навть. Що до інших точок пластового закону, то відсутність їх у козацьких приписах знов же так пояснюється різницею тогочасного й сьогочасного життя й його вимог, а також різницею тих завдань, як стояли й стоять перед старим братством козаків і новим — пластунів. Козацтво було організацією наскрізь військовою, тому дбало про виховане

доброго вояка; пласт є організацією мирною й дбає про виховане здорової гармонійної людини. Але жадна з відсутних у козаків точок пластового закону не суперечить загальним козацьким звичаям; тільки й того, що до сих, обов'язкових для пластуна, приписів, козак ставився байдужо — додержував їх або ні — залежало від індивідуальної вдачі.

Так, відтворювати й реставрувати, хоча-б і відповідно до вимог модерного життя, те, що було сотки літ тому — се романтика справді. Не треба тільки забувати, що все прекрасне в мистецтві й в житті має в собі конче дуже багато романтичного, а те, що збереглося нам од старовини нашої, прийшовши через горні століття, позбулося всього, що мало часовий характер, позбулося багатьох негативних прикмет, дійшовши до нас, повне чару, краси, поезії, а тому й безсмертя. Всякому, хто закинув би пластові сю романтику, я сказав-би: так, але замало її, треба більше! Наша старовина така богата прекрасним, високим, благородним, що підносити духа над буденним, над турботами про власний інтерес, що варто докладніше ознайомитися з її духовими надбаннями й цінностями, глибше пізнати їх и по змозі використовувати те, що ще не використано.

Возьмемо для прикладу таку річ. В Сьчи Запорозькій існував звичай побратимства. Полягав він у тому, що двоє брачків, як пізнали один одного добре, як почувли в собі один до другого велику приязнь (здебільшого до сього причинювалася якась поміч, рятунок у небезпечній пригоді), заприсягалися один одному в довільному побратимстві, на знак чого м'ялися хрестами. У Куліша один з персонажів його „Чорної Ради“ так пояснює потребу побратимства: „Може вы чували коли-небудь про побратимство? Де вже не чували! Се наш сьчовый звичай. Як не одрізняй себе од миру, а все чоловікові хочеться до кого-небудь прихилитись; нема рідного брата, так шукає названого; от побратаются та й живут довѣку укупѣ, як риба з водою“. И вже — чи то в боях из ворогом, чи в якійсь іншій небезпечі — побратими завше готові один одному до помочи, готові один за другого наложити головою. (Порівняй у С. Томпсона, в його „Материній науці: „Люби, свого друга и ніколи не кидай його. Коли-б побачив його, оточеного ворогами. не тїкай, иди до нього; коли-б не здолав урятувати його, поляж з ним и свої кости склади поряд з його костями“).

Теж романтика, але якої високої етичної вартості, якої краси! Хиба не варта наслідування ся романтика наших старих героїчних часів? ... Я навів лише один приклад, а скільки-ж взагалі в нашій романтичній старовині ще не наслідуваного, але вартого наслідування! Треба тільки не нехтувати вивченням, студіюванням, або принаймні хоч перечитуванням відповідної літератури про тую

*) О. Вахнянин: Пласт.

старовину, и перед молодю відкритися глибоке джерело прекрасного, високо-поетичного, глибоко-морального, етичного и по богатству своему невычерпаного. А литературу до сього повинен знати й призначати еѣ кождый керовник пласту.

Як и в попередній своїй замѣтцѣ, знов говорю про конечну потребу використаня в справѣ вихованя пластовоѣ молодѣ всього того гарного, доброго, що дає исторія нашего народу й звичаѣ та обряды тых частын нашего руського племены, що ще зберегли багато красного, поетичного з старовинного житя наших предкѣв (Гуцульщина). Нема що ходити нам десь за море, до чужоѣ старовины й сучасности, як той герой гогольвськоѣ повѣсти ходив шукати дѣдька тодѣ, коли вѣн спокѣйнѣсьенько сидѣв у нього за плечима. Найомлячись и з чужим та доповнюючи

тым свое, в основу вихованя нашего пласту мусимо класти переважно свое, національне; бо тѣльки таке виховане дасть гармонѣйну людину. Там, де самый степ, не вивчають „лѣсовоѣ мудрости“; де горы, не вивчиш мудрости степовоѣ, а тѣльки гѣрську. Щасливе те племя, молодѣ котрого має змогу пѣзнати одну, й другу, й третю мудрость, и таким племенем є наше. Плекаймо-ж на сих пѣдвалинах здорове, сильне духом и тѣлом поколѣне, яке здолає створити для свого племени справдѣ щасливе жите, що може бути прикладом для людства. Тѣльки так виховуючи наше молоде руське поколѣне, мы матимемо право повторити за John'ом Hargrav'ом:

— Який чудовый був-бы з нас народ, коли-б мы могли сказати:

„Кождый горожанин — пластун!“

М. Тоня:

Рожа.

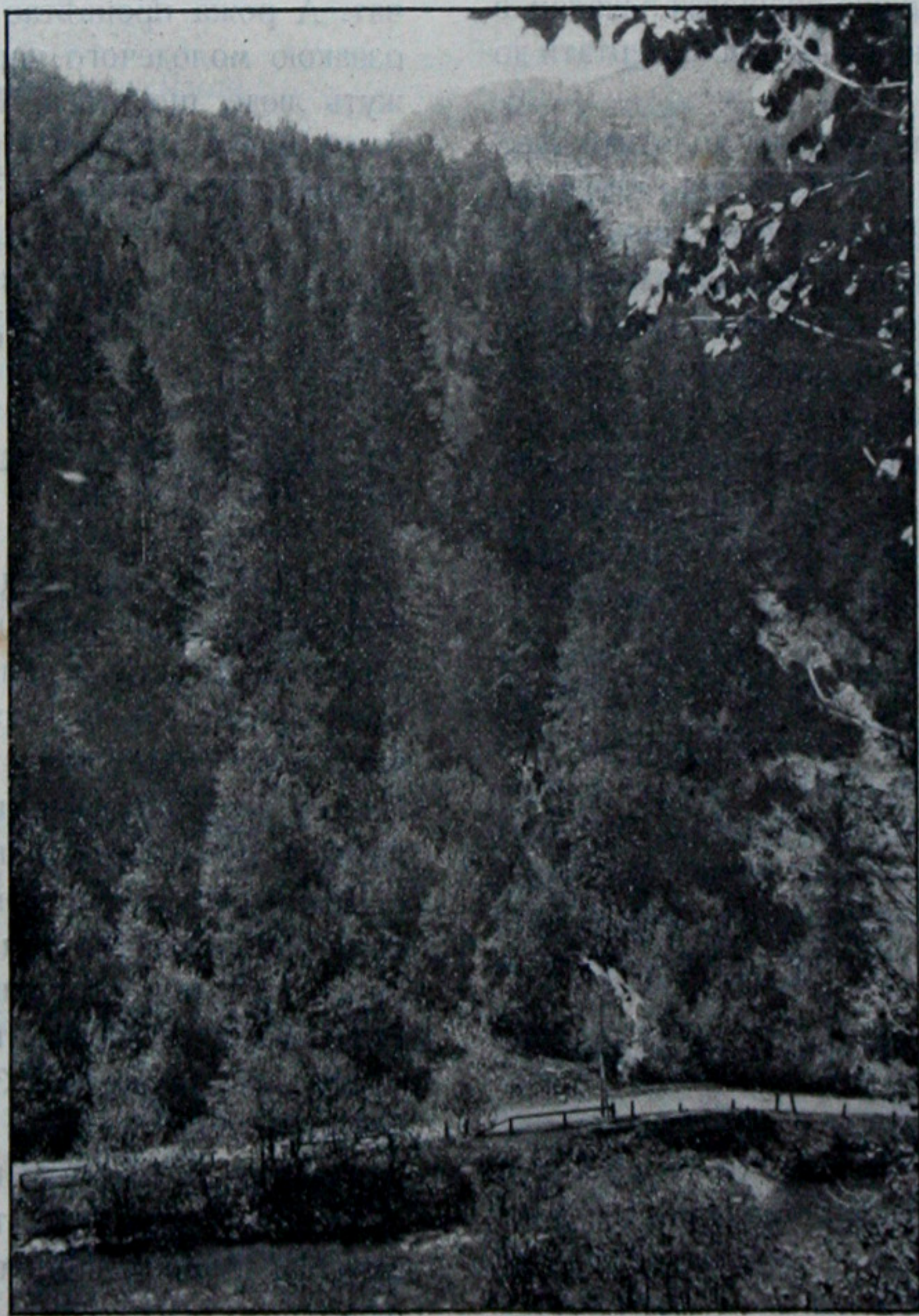
ЖИВ давно, давно колись пастух-вѣвчар Андрѣйко. Не мав вѣн нѣ тата, нѣ мамы. Сирота був и дуже бѣдний. И вже вѣд малого хлопчика мусѣв пастити чужѣ вѣвцѣ. Що року ранньою весною, як лиш дунув теплий вѣтерець, виганяв Андрѣйко зо другими пастухами вѣвцѣ з села на полонины и там просиджував до пѣзноѣ осени. Веселый був, жартовливый и говѣркий. Усмѣхнений ходив за отарою овецъ, вигравач собѣ на сопѣлцѣ, выгукував на своих товаришѣв, то на своих чотирьох псѣв, выпѣвував пѣснѣ и весело йому було, хоч часамы и кусника хлѣбця не мав. Вечером заганяв вѣвцѣ до великоѣ стаѣ, розкладав ватру, щобы не приступали вовки и сѣдав з своѣми товаришами готовити вечерю. И тут при огни велася гутѣрка до пѣзноѣ ночи — про русалки, що плюскаються у водѣ, про мавки, що скачуть по корчах, про повѣтрулѣ, що з вѣтром крутяться в повѣтрю, про лѣсницѣ, що прибирають чужѣ постати и иншѣ земнѣ богинѣ. Та одного вечера Андрѣйка при ватрѣ не було. Вѣн пѣшов у лѣс, сѣв под деревом и

дивився на миготѣня зѣр, якѣ неначе тѣ вѣвцѣ розсипалися по небѣ, тай гетѣ забув вертати до своѣ стаѣ. Аж тут нагло щось за ним зашелестѣло и по лѣсѣ загомѣла чудова пѣсня. Андрѣйко затаѣвся, бо знав, що се зѣбралися русалки, мавки, повѣтрулѣ и лѣсницѣ на свое танцовище. Осѣ вѣн и дивиться а тут перед ним всѣ они забралися за руки, бѣлявѣ, русявѣ, чорнявѣ, огна гарнѣйша вѣд другоѣ, аж в очах мѣнитися, на плечи розпустили своѣ довгѣ косы, а по серединѣ них — горда их князѣвна — матѣнка и кругом неѣ всѣ танцюють и спѣвають:

„Не мий ногу ногою,
Не пий воду рукою,
Иди лѣсом росною,
Все горою, горонькою,
И зрад-зѣля не збирай,
Вѣвчарика не кохай!“

Коли пѣсня заговкла, Андрѣйкови стало страшно и вѣн встав и хотѣв утѣкати. Аж тут нагло передним завилася прегарна дѣвчина. Андрѣйко з страху стрясся на цѣлому тѣлѣ. Але она зближилася и ласкаво промовила:

— Цить, не бойся, Андрѣйку! Я лѣсниця Рожа! Що дня выиграєш пѣснѣ и я заслухана в твоѣ звуки,

все хотѣла до тебе зблизитися, але сестрицѣ моѣ и моя князѣвна матѣнка не дозволяли. Аж нинѣ я выкралась, що нѣхто не знав...

Андрійко вѣрив и не вѣрив своему щастю. Серце його билось з страху и радости. А коли глянув в еѣ лице и побачив еѣ милѣ и ласкавѣ чорнѣ очі, так и од щастя замер. Вѣн бачив справдѣ перед собою чудову дѣвчину, котра дивилася на нього так ласкаво и нѣжно, як ще нѣхто з людей — на нього бѣдного обдертого вѣвчаря. Вѣн почувся перший раз в своему нужденному житю щасливий... По хвилѣ почав оповѣдати їй про свѣй рѣд и свое житя. Довго, довго обое розмовляли, аж знизилися зорѣ-косарѣ. Лѣсниця-Рожа пурхнула и щезла... А Андрійко смутный вертав до своих овец, де його товаришѣ спали твердым сном.

Вѣд того часу Андрійко мов не свѣй став. А про се нѣкому и нѣ словечка. Ходить з похиленою головою а все думає про лѣсницю Рожу. Та як лиш потемнѣє, сейчас и в лѣс, де вже она на нього чекала.

Прийшла пѣзна осѣнь. Пастухи зганяли череды коров, волѣв, отары овец, забирали зѣ стай все придбане добро и вертали на доли до села. Всѣ були веселѣ и радѣ, лиш оден Андрійко прашався з жалем з своею полониною, але щ-о-ж и вѣн мусѣв вертати до села там зимувати...

Зараз наймився у газды Миколы молотити овес. Прапював од ранка до вечера. И з часом забув на все. Микола полюбив Андрійка, як свого сина, бо видѣв, що є добрый газда. А потом взяв собѣ його таки за зятя до своеѣ дочки Ксенѣ. Андрійко радувався, що вже бѣльше не буде чужим вѣвчарем, и розпочав нове житя на своему власному газдѣвствѣ.

Зима минула. З весною люде знова почали выганяти свою маржину в далеку путь на полонины. Загойкали пастухи и село опустѣло. Але тепер вже Андрійко не причѣпляв торбы, не вытрѣскував бато-гом, але як газда лишився в хатѣ.

Небавком горы зашумѣли, пташки заспѣвали, поля и огороды покрилися буйною зеленю.

Андрійкови стало чогось тужно.

А одного дня вѣн выйшов досвѣтком у свѣй огородец, глянув на далекѣ зеленѣ полонины и нагадав собѣ давнѣ щасливѣ хвилѣ. Якийсь жалѣ стиснув його за серце и вѣн схиливши голову обтер рукавом слѣзы...

Аж тут з боку вѣд рѣчки чує якусь пѣсню:

„Долинами
Я блукала,
Гороньками
Я шукала,
И зрад-зѣлля,
Наривала...
Нѣженьками
Позбивала
Гострѣ груди,
Вѣвчарика
Вже не буде,
Ой, не буде...“

Андрійко добре пѣзнав той голос, той любый весняный звук молодости и почав бѣгти там, там, вѣдки летѣла пѣсня. А коли побачив перед собою свою давню знакому Рожу, поблѣд и занѣмѣв... Она повѣйным теплым леготом обвѣяла его лице, з простягненими руками зблизилася до нього, и обѣими його кучеряву головку...

Та в сю мить з верхѣв гѣр повѣяло диким шумом.

— Рого, Рого — де ты? — загомонѣла гнѣвно князѣвна-матѣнка и в супроводѣ русалок, мавок, повѣтруль, и лѣсницѣ зявилася вихром тут-же перед нею.

Князѣвно — матѣнко моя — жалко промовила Рожа — не хочу вертатися до вас — знаю — я согрѣшила зблизаячись до людини — тож караючи мене, покарай и його, що зранив мое серце...

Князѣвна-матѣнка на знак згоды лиш кивнула головою а в сѣй хвилѣ замиготѣв кущик прегарноѣ рожи. Андрійко став колючим зеленым деревцем а лѣсниця запашным прегарным квѣтом. Всѣ иншѣ лѣсницѣ, тому що не остерегли своеѣ сестры, були покаранѣ також. Они до нынѣшного дня мусять ходити в людских постатях и страшити хлопцѣв и дѣвчат. А рожа процвѣтає тепер по цѣлому свѣтѣ и є ознакою молодечого чару и красоты. Ще и тепер, кажуть люде, що в день Русали приходят до каждоѣ рожи мавки, русалки и повѣтруль и досвѣтком перед сходом сонця спѣвають:

„Иди лѣсом росую,
Все горою, горонькою,
И зрад-зѣля не збирай,
Вѣвчарика не кохай!“

З ж и т я п л а с т у н ъ в

ДО ДАНѢѢ! Як згадовано вже в 1. числѣ нашего „Пластуна“ вѣдбудеся в днях 10.—24. серпня сего р. в Коданѣ. в ДанѢѢ великий межинародный здвиг (Jamboree), в котрѣм возмуть участь представители всѣх пластовых органѣзаций з цѣлого свѣта. На сей зѣзд виѣзджают також пластуны з Пѣдкарпатскоѣ Руси. Представникив пластунѣв приобѣцяно в Празѣ велику допомогу на виѣзд до ДанѢѢ. Пластуны одержать переѣзд и удержаня цѣлком даром, провѣдники платять лише 300 Кч. Одно лише услѣв: Всѣ пластуны(нки), котрѣ хотять ѣхати до ДанѢѢ мусять що найменше 3 тижнѣ пробути в таборах, якѣ сего року будут в Невицкѣм. В таборѣ будут готовитися до выступу на здвизѣ. Фотографіѣ, потрѣбнѣ до паспортѣв, треба вже выслати на адресу секр. Й. Пешини, Шкѣльный вѣддѣл, Ужгород.

ПЛАСТОВѢ ТАБОРЫ. Два великѣ центральный таборы для хлопцѣв и дѣвчат будут урядженѣ сего року пѣдчас вакацийных ферий в Невицкѣм, коло

Ужгорода, Кошта удержаня 5 Кч денно. Комісія оглянула вже и выбрала вѣдповѣдне мѣсце. Замовлено вже бѣлышу скѣлькѣсть шатер.

ПРОГУЛЬКА пласту держ. р. гимн. вѣдбулася дня 24. V. на руимы замку в Невицкѣм. Пѣдчас прогульки зроблено богато свѣтлин.

ЗБѢД ПЛАСТУНѢВ МОРАВѢВ И СЛЕЗКА вѣдбувся дня 6., 8., 9. червня 1924 р. В програму входили: табор, выставка в театрѣ „Psohlavci“, легкоатлетичнѣ змаганя, перегоны, концерт.

ПЛАСТОВѢ ШКОЛЫ на феріях 1924 р. будуть урядженѣ: 1. в Баньскѣй Щавницѣ на Словачинѣ, 2. в Новѣй Всѣ коло Мних. Градѣще, 3. коло

Льовченъского Рыбнѣка недалеко Нимбурга, 4. моравско-ческа школа. Удержаня на 7—10 днѣв коштуе 105—85 Кч.

ПЛАСТОВА ВЫСТАВА. В шкѣльнѣй выставѣ, яку уряджуе Шкѣльный Одѣл в Ужгородѣ бере участь також Пласт Пѣдкарпатскоѣ Руси. В будинку держ. реалъ. гимназіѣ буде призначена одна сая, в котрѣй кождый вѣддѣл мае зложити доказы своеѣ працѣ як: ручнѣ работы, столярскѣ и шлюсарскѣ, вырѣзуваня и выпалюваня на деревѣ, склѣ, шкѣрѣ, фотографіѣ, вишивки, цѣлѣ національнѣ костюми, писанки, пл. записки, дневники, збѣрки минералѢв, мѣтилѣв, рослин, старинѣстей з Пѣдкарпатскоѣ Руси итд.

С. Черкасенко:

В ТАБОРѢ.

Най не трѣвожитъ нас турбота зайва
Минулых наших працѣ и суеты:
Свѣбѣднѣ, вѣльнѣ мы, моѣ братья, —
Купаймѣсь в злотѣ соняшного саява!

Спочинок вѣльный свѣй мы заслужили:
Не марнували мы в роботѣ рук,
В почесный труд шкѣльных наук
Вложили доста мы ума и силы!

Жадае тѣло й дух обмѣн, одновы...
Розташували мы в лѣсах табор
И розвели огонь, а наш прапор —
Як гордый птах на пишнѣм тлѣ дѣбровы.

Встаемо з сонцем мы, яснѣ, бадѣорѣ, —
Тѣкае геть вѣд нас зневѣра й сум.
В потѣк! в глибнѣ! в кипучѣ бѣлѣ шумы!
Поринем в хвилѣ бистрѣ и прозорѣ!

В таборѣ кождый день — то дивна казка,
Там кождый з нас из сонцем побратим.
Спѣвае лѣс, спѣваем мы из ним,
А там — и нѣч, и зѣр пестлива ласка...

Кругом огню в солодкѣй, нѣжнѣй втомѣ
Ведем розмову всѣ, що раз нову, —
Про наш союз, про мудрѣсть лѣсову,
Що вабить нас в краѣны невѣдомѣ.

А врештѣ — сон мѣцный аж до свѣтанку,
Аж поки до житя розбудить клич...
Заколисае нас пестунка нѣч,
Як матѣнка рѣднесенька, до ранку.

В. Клен:

Ватра.

ВЕСНА. Пластовѣ вѣддѣлы починають щораз частѣйше ходити на прогульки. Наближаються вакаціѣ а з ними и табор.

Так на прогулках, як и в таборѣ важною рѣчею е огонь, чи щѣбы щѣсь зварити, чи высушити мокру одѣж. А як чудово сидѣти в таборѣ при огню! Зѣйдуться всѣ мешканцѣ табору коло великоѣ ватры. Кругом темрява — нѣч, на небѣ виднѣють зорѣ. Огонь палахкотить, летять золотистѣ искры. Такой прегарный настрѣй при таборовѣм огню. Спѣвають, оповѣдають казки, пригоды, смѣються...

На жалѣ бѣлыша часть наших пластунов не вмѣе розвести не то таборовый огонь а навѣть и звычайный малый, чи навѣть розпалити в печѣ.

Тому хочу тут пояснити, як розкладати ватру, коли и яку.

Коли хочемо розложити ватру мусимо найти наперед вѣдповѣдне мѣсце. Небезпечно розкладати ватру в низкѣм лѣсѣ, межи шпильковыми деревьями, вѣд плотом, недалеко деревяных, а особливо соломою крытых будинкѢв. Лопаткою усуваемо траву з мѣсця, де хочемо розложити ватру. Для бѣлышоѣ безпечности (особливо коли кругом росте суха трава або мох) обводимо огонь ровиком або малым насипом.

Огонь розкладаемо в сей спѣсѣб: на кусник паперу, соломы, моху чи коры кладемо сухѣ дробнѣ трѣсочки, а над ними в видѣ стѣжка трѣхи грубшѣ, але так, щѣбы они достаточно перепускали воздух, и запалюемо папѣр, вѣд котрого постепенно зачинають горѣти и трѣски. Зрештою про роды и будовы ватры буде мова низше.

Бувае нераз, що изза сильного вѣтру не можемо запалити сѣрника. Тодѣ робимо трубку з паперу и через вершок еѣ вкладаемо сѣрник головкою до се-

редины. В серединѣ трубки потremo сѣрником о коробку и сейчас приложимо еѣ до землѣ. Если зробимо се зручно, то папѣр займется.

Нераз серед попелу выгаслоѣ ватры находимо маленький кусник грани. Сей кусник кладемо в жменью сухого листа, соломы або моху, беремо легко в руку и махаемо рукою аж почуемо, що сухой матеріал горить. Тодѣ вже не тяжко запалити огонь. Сей способ дуже добрый передовсѣм тодѣ, коли паде великий дощ, вѣе сильный вѣтер и т. п.

Если хочемо, чтобы грань держалась довго, присипуемо еѣ грубою верствою попелу. Покидаючи ватру треба еѣ залити водою або засипати землею.

Ватры дѣлимо пѣсля сего в якѣй цѣли их розкладається. Так маемо огнѣ кухоннѣ, для сторожи и таборовѣ.

Кухоннѣ огнѣ. Их е много родѣв. Е отворенѣ ватры и ставленѣ печи, залежно вѣд того, чи е се кухня на прогульцѣ, чи в таборѣ, як много и що маемо варити... Коли маемо дещо пригрѣти, чи варити в котлику, укладаемо стѣс з трѣсок, сухих паличкѣв и галузок. Над огнем вѣшаемо котлик на жердцѣ, як се на рис. 8. Щобы случайно палик не перепалился, добре обмастити его з дому глиною. Тяжший котел завѣшуемо або на спеціальном зелѣзном козлику або на дручку. Паль вбиваемо скѣсно до землѣ и робимо врѣз в мѣсци, де хочемо завѣсити котел. На мочарах робимо пѣдвысшєня невелике з дерня або глины и доперва на тѣм пѣдвысшєню розкладаемо огонь (гляди рис. 8.) Має се и ту выгоду, що при варєню не треба дуже згинатися. Поодинокѣ пластуны варять собѣ на прогуляках так: кладуть побѣч себе двѣ цєглы або камѣня (рис. 4.), межи ними розкладають огонь и на них ставят посудину. При такѣм огнѣ треба звернути увагу на напрям вѣтру.

В стальных таборах будуется звычайнѣ, правильнѣ кухнѣ з привезєных плит, дверцят, руок та з глины и камѣня, якѣ находимо в околицѣ. Для великих котлѣв е добре копати кухнѣ в горбку (яких уживали вояки пѣдчас вѣйны). Робимо такую кухню в сей способ: зверху выкопуемо яму так велику, чтобы влѣз

котел, опѣсля з долу копаемо пѣд котлом печеру, в котрѣй удержуемо огонь. Робимо ще зверху меньший отвор на дым.

Коли паде дощ, насаджуемо на огонь „шапку“ (гл. рис. 7.). „Шапку“ сплѣтаемо з мокрых прутѣв. Також можемо при помочи „шапки“ сигнализувати огнем в сей способ, що „шапку“ в означєных вѣд-ступах часу то здоймаемо то насаджуемо. На рис. 10. е представлена ватра незалежна вѣд вѣтру.

В кождѣм сталѣм таборѣ повинна находится еще пѣч до спалюваня вѣдпадкѣв. Их не можна палити нѣ в кухнѣ, нѣ в таборовѣм огнѣ, бо они занечищают огонь и воздух. Таку пѣч робимо з глины або дернины. Як она має выглядати, видимо на рис. 5.

Таборовѣ и вартовѣ огнѣ. Таборовый огонь находится звычайно

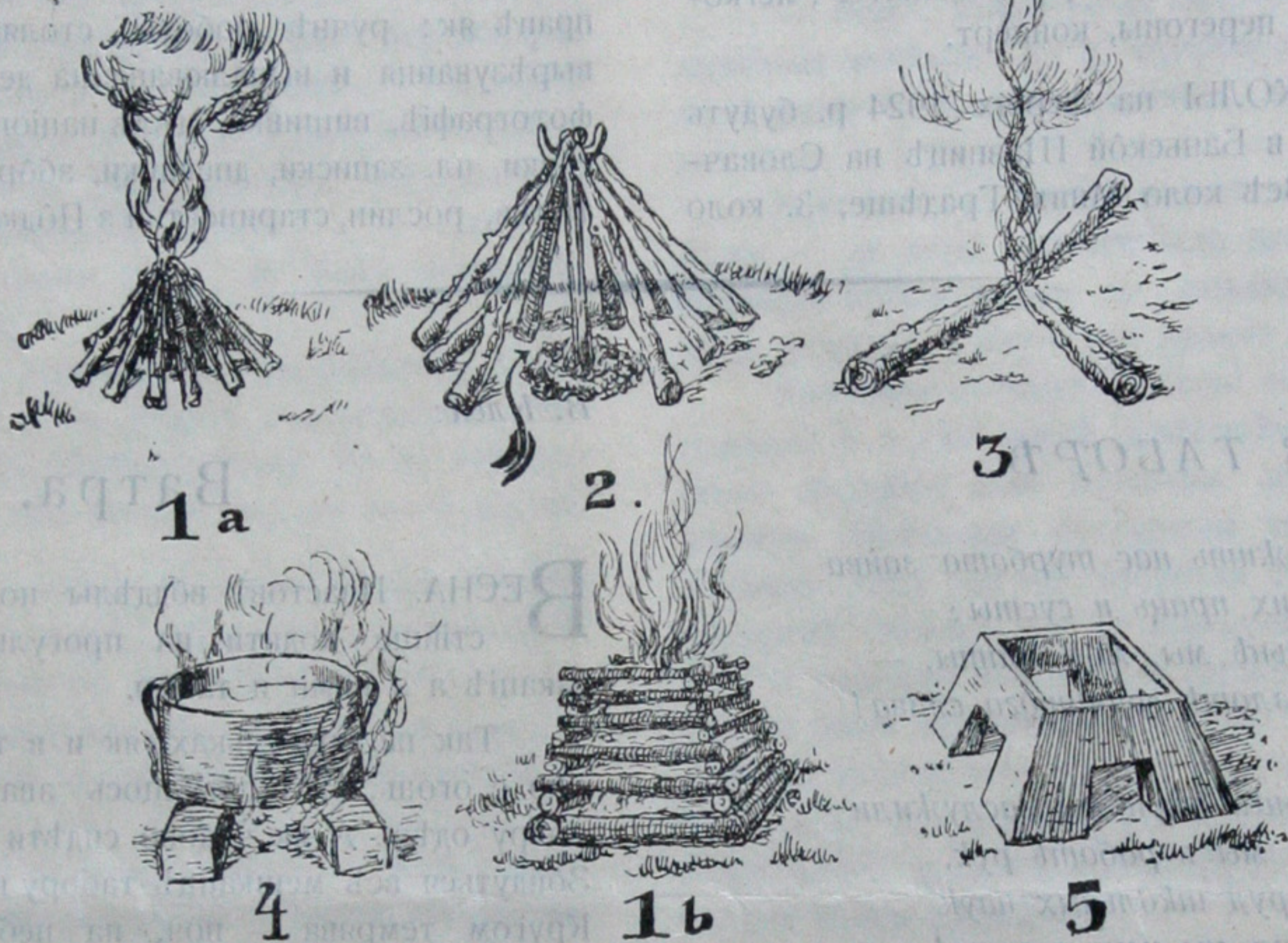
по серединѣ табору. Кругом него кладе кождый житель табору свѣй камѣнь, на котрѣм сидит пѣдчас таборового огня. Перед тотемовым стѣвпом лежить великий камѣнь для команданта табору.

Таборовых огнѣв маемо три роды: tee-pee, пагода и вартовый огонь, як се маемо оредставлене на рис. 1а, 1б, 3. Огонь, як рис. 3., дуже практичный для вартовых; они вѣд часу до часу пѣдсувають полѣна и так можуть удержувати ватру дуже довго.

Коли вѣе сильный вѣтер, добре розложить так зв. американскѣй огонь, котрый полягає на тѣм, що за ватрою в напрямѣ вѣтру ставимо стѣнку з пнѣв.

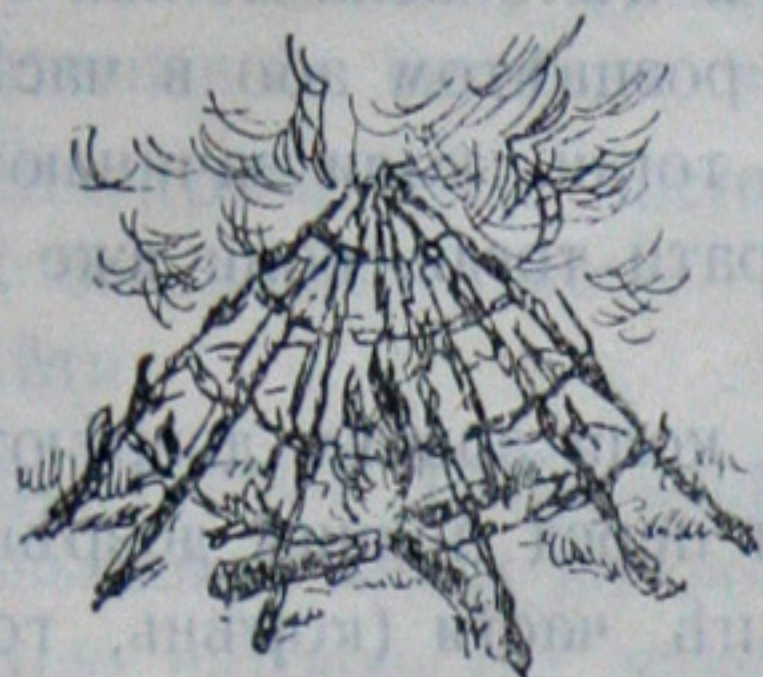
До таборовых огнѣв треба вживати сухих дров, бо дым з мокрого матеріалу має поганый запах. Если кругом огня находится много комарѣв, добре прикинути до огню трохи свѣжого дубового листа. Дым має прѣемный запах, але комарѣ его не зносят.

На рис. 9. видимо т. зв. вѣчный огонь. Фр. Ельстнер подає в 9—10 ч. IX. р. „Skauta Junáka“ способ, як приладжуєся такий огонь. Способ сей е слѣдующий: чотырма полѣнами обмежуєся на землѣ мѣсце пѣд ватру, можна також выкопати в землѣ плитку чотырокутку яму. З тичок робимо драбинку, котра е трохи наклонєна. Ту приставляемо до огня. По пѣй будуть зсуватися вязки рѣща до огня. Таких вязок приготавлиемо бѣольшу скѣлькѣсть. Вязки звя-

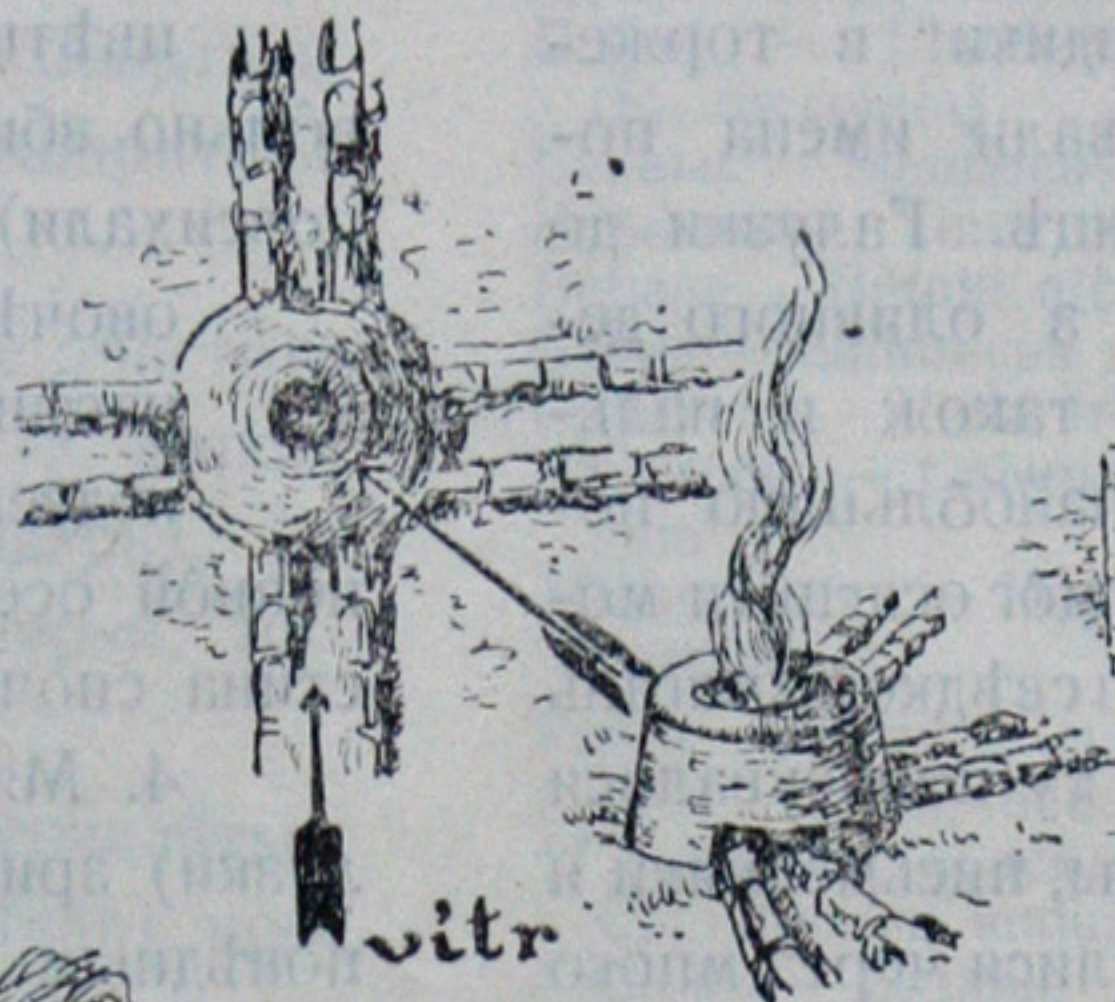

зуюмо гнучким прутом. Першу вязку кладемо на огонь, а через прочѣ перепихаемо пруты так, щобы з них выставали. Вязки кладемо на драбинку так, щобы одна о другу опиралася патином. Найнижшій патик опremo о вязку,

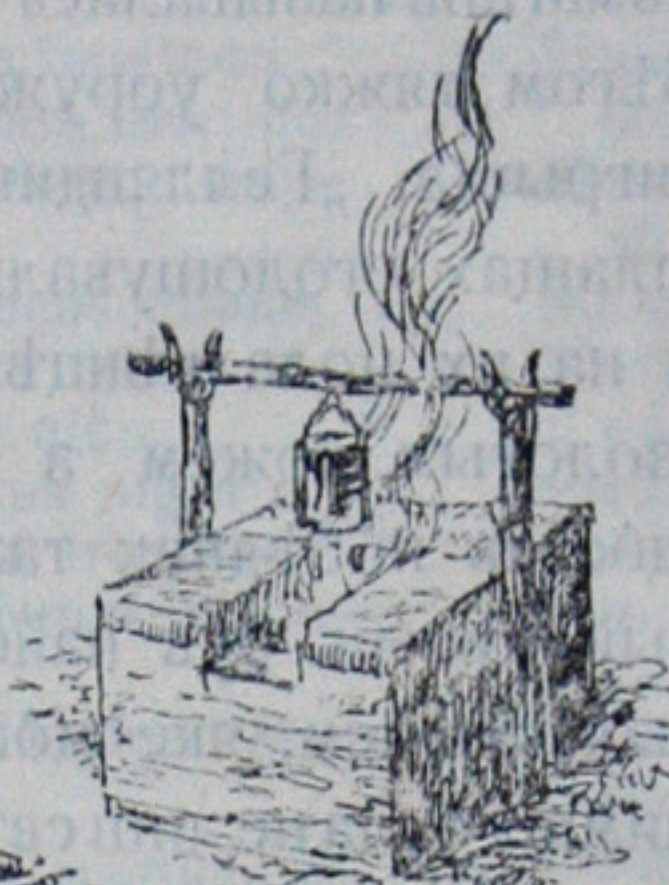
котра лежить на ватрѣ. Коли запалимо першу вязку, скоро перегорить прут, котрым на е звязана и рѣще розложиться на огню. Через се зѣде низше патик за-пирающий першу вязку на драбин-цѣ. В наслѣдок сего зѣдутъ всѣ вязки по драбинцѣ трохи низше. Патик опертый о огонь скоро спалю-еся и остаточно спалиться так, що слѣдуюча вязка

čepice 7.

vitr

8.

9

vitr.

О. Б.

Олимпійскѣ игры.

НАША молодѣ тепер дуже часто чуе и читае про олимпійскѣ игры. Дуже часто не знае она про их походження та про их основну думку. Тому хочемо тут трохи зайнятися тими играми, щобы всѣ порозумѣли, чому модерный вѣк все навязуе до традицій тых старинных грецких торжеств, чому стараеся одержати идеал старинности, то е людину красну, добру и зрѣвноважецу. Олимпійскѣ игры е чудовым цвѣтом античности — старинноѣ Греціѣ. Они були вѣдданем почести для того всего доброго, красного и благородного, чим було наповнене серце старинного чоловіка. Тому олимпійскѣ игры не були для тогочасноѣ Греціѣ звичайними торжествами але святом, на котре приготавлився старанно цѣлый гелленскій нарѣд. Для того, котрый мѣг чинно взяти участь в тых играх, була се найкрасша хвиля его житя. Цѣла Греція жила в якѣмсь зворушеню в часѣ, коли одбувалися олимпійскѣ игры. Цвѣт цѣлого народу сходилсь в Олимпіѣ, щобы там межи собою змагатися. Поважнѣ мудр-цѣ, поэты, артисты радо перебували на игрыщах и брали з них сюжеты до своѣх артистичных творѣв. Красу, рѣвновагу и гармонію тых творѣв подивляемо ще нынѣ. Талес, Пифагор, Сократ, Платон, Демостен, Пиндар подивляли олимпійскѣ игрыща. Про походження тых игор е много митичных оповѣдань; исто-

впаде на огонь. Се повтараеся . . . Мѣсто вязок можна ужити и полѣна.

Драбинку пристаево з рѣжных сторѣн до ватры, пѣсля сего як вѣе вѣтер, так, щобы вѣн не гнав полумя на драбинку але вѣд неѣ, бо могли-бы нам запалитися, скорше як треба, высшѣ вязки.

На лѣтних таборах будемо пробувати приладити сей огонь и побачимо оскѣльки дасться вѣн примѣнити в практицѣ. Була-б и чудова рѣч, головно для наших пластунов-лѣтних. Се огонь, котрый сам до себе докладае.

ричного их початку треба шукати в IV. ст. перед Хр. Вѣд 776 р. перед Хр., коли в тых играх побѣдив Коройбос з Елиды, починаеся пѣсля них числити час. Властивым основателем тых игр е Ифитос, котрый присвятив игрыща мирови и братерству всѣх грецких племен. Окремѣ послы оголошували у всѣх краях Греціѣ „святый мир“. Зати х брязкѣт оружя, перервано всѣ споры.

Олимпійскѣ игры вѣдбувалися що чотыри роки в часѣ лѣтного звороту сонця. В игрыщах мѣг взяти участь кождый грецкій горожанин з выѣмкою тых, котрѣ поповнили якійсь нечесный вчинок. Уряджуванем игрыщ займалися т. зв. геллянодики, котрѣ при самых грах наглядали над належным выконуванем змагань и рѣшали про се, хто е побѣдником. Они мали велику повновласть, они мали право сейчас покарати нечесных змагунов.

Зараз на першій день по отвореню змагань скла-дали судіѣ и змагуны торжественну присягу, що вы-повнять всѣ услѣвья змагань. Опѣсля вѣдбувалися зма-ганя грецкоѣ молодѣ. Третій и четвертый день був назначеный на змаганя дорослых. Зразу в склад олимпійских змагань входив лиш бѣг стадіоном (около 600 стѣп довгот). Опѣсля в склад змагань входив та-кож скок, а именно: далекий, в гору и в глубину,

далее мет списую, диском и атлетичнѣ змаганя. З часом вѣшли в склад игор також : перегоны двох, бѣг на вытревало́сть, бѣг уоруженых, бокс и ко́пнѣ перегоны. Перша часть змаганѣ называлася „пентатльон“. Змаганя ко́нчили́ся бѣгом тяжко уоруженых. Потом зако́нчено величаво играща. „Гелляндики“ в торже- ственных багряных плащах оголошували имена по- бѣдникѣв и вкладали на их чола вѣнцѣ. Галузки до- тых вѣнцѣв рѣзано золотым ножом з оливного де- рева. Кромѣ вѣнца до́став побѣдник також и паль- мову галузку. Оливный вѣнец був найбільшою по- честю, найбільшим вѣзначенем, яке мо́г осягнути мо- лодый Грек. Однак Олимпія була не лиш свѣдком змаганѣ о першенство в тѣлесной силѣ, але ту пописувалися своѣми творами також мистцѣ, поэты, письменники и бесѣдники. Олимпійскѣ игры вѣдбувалися через много столѣть, поки не загинула грецка свобода. Останний раз уладжено олимпійскѣ игры 393 р. по Хр. Даль- ше уряджування игер заказав цѣсар Тиберій.

Загинула, зѣстала знищена старынна, славна Олимпія, але идея олимпійских игер живе далыше. Мо- дерна людина старае́ся бодай наблизитися до идеалу старынного чоловѣка. Чи поведесе́ ѣй се?

Теперь водбуваю́ться в Парижѣ межинароднѣ игры. Там народы стараються в шляхотных змаганях осягнути пальму побѣды на полѣ тѣлесноѣ культуры.

Переклав В. Клен.

Михайло Велигорскій:

Поучене о збираню лѣчничих рѣстин.

КОЖДЫЙ збирач лѣчничих рѣстин, чи то для про- дажи чи для домашнього хоснованя, мусить зна- ти три головнѣ рѣчи а саме:

I. О збираню (якѣ рѣстины, котрѣ части з них, як и коли збирати?)

II. О сушеню (як сушити назбиранѣ)

III. и о переховуваню (як переховувати) сушенѣ лѣчничѣ рѣстины.

I. О збираню лѣчничих рѣстин.

1. Збирати можна то́лько такѣ рѣстини, про яких добре знае́ся, що е лѣчничѣ, бо инакше можна на- збирати нелѣчничих але отровливых або для лѣко́в непридатных рѣстин.

2. Тому, що не всѣ лѣчничѣ рѣстини в то́м са- мо́м часѣ и у всѣх своѣх частях маю́ть лѣчничу силу, можна ѣх збирати то́лько в приписано́м часѣ то е так, як се подано в календарѣ для збираня лѣчничих зел, бо то́гда заключаю́ть найбільше матеріяло́в, якѣ усло́влюю́ть ѣх лѣчничу силу.

3. Для многих рѣстин час збираня не дае́ся до- кладно означити, тому при збираню треба все при- держуватися такого загально́го правила:

Листя и цѣлѣ зела можна збирати то́лько перед самым вже розцвѣтом або в часѣ цвѣту рѣстини, цвѣты то́гда, коли зачинаю́ть розцвѣтати не- вѣльно збирати то́гда, коли вже перецвѣли (зѣвяли, повсихали),

овочѣ, коли зовсѣм дозрѣю́ть,

насѣня перед повним дозрѣвом,

по́дземнѣ части (корѣнь, горѣшний корѣнь) в позно́й осени або вчасною весною, то́гда коли ро- стина спочивае́ (не росте).

4. Мягкѣ части рѣстин (листя, цвѣт, молодѣ га- лузки) зривае́ся рукою, твердшѣ части зрѣзуе́ся од- повѣдным ножом. До того надае́ся добре звычайный садо́вничій но́ж з закривленим вѣстром. До выкопу- ваня по́дземных частей рѣстини уживае́ся повздожноѣ желѣзноѣ лопатки.

5. Не вѣльно збирати лѣчничѣ рѣстини по дощи и вчасним ранком по сильной росѣ, бо при сушеню почорню́ть, стратя́ть запах и лѣчничу силу. Збирати лѣчничѣ рѣстини можна то́лько в сухѣ и погѣднѣ дни, найлѣпше перед полуднем.

6. Назбиранѣ мягкѣ рѣстини и цвѣти не вѣльно столочувати (стискати), бо инакше запа́ряться и при сушеню почорню́ть. Найлѣпше е уживати при зби- раню одповѣдных ручных кошико́в. Твердшѣ рѣстини и такѣ, що маю́ть довгѣ била (гони, дрѣвки) можна звязувати в малѣ сно́пки (вязанки, китицѣ).

7. Треба збирати то́лько здоровѣ, чистѣ (не- заболоченѣ) и добре розвиненѣ рѣстини.

8. На оден раз добре е збирати то́лько оден ро́д тоѣ самоѣ рѣстини або то́лько немного ро́жних родѣв, щоби при збираню не помѣшались з собою.

9. При збираню отровливых рѣстин треба за- ховати як найбільшу осторо́жностъ: не вѣльно при то́м ѣсти, затирати руками очи або отровливѣ рѣсти- ни брати до уст. По ско́нченой працѣ треба руки умити милом.

10. Отровливѣ рѣстини треба все збирати од- дѣльно од лѣчничих рѣстин.

II. О сушеню назбираного зѣля.

Назбиранѣ рѣстини можна сушити природным або штучным способом:

1. Корѣня, листя и цвѣти сушитъся найлѣпше в чистѣм, тѣнисто́м, сухѣм, продувном, вольном од вся- кого поро́ху мѣсци прим. в сто́долах (плевнях), на подах, под стрѣхами и ин. В мокрѣ и непогѣднѣ дни добре е сушити лѣчничѣ рѣстини в добре вымете- ных, теплых и сухих хижках, в чистых теплых печах, на кухо́нной блясѣ (шпаргетах) и ин. Але при штуч- ном сушеню температура не смѣе бути высша як 35°—40° С, бо инакше рѣстини пересхну́либы и стра- тилибы запах и лѣчничу силу.

2. До сушеня розкладається (розтрясається, розтелюється) з'яля на чистій підлозі, на папері чи на полотні тонкими верстами, або розв'яшується поодинокі рослини (цвіти), цільні снопки (вязанки) оден коло другого на розтягнених шнурках або дротах.

3. Підчас сушеня треба з'яля часто обертати, легко перетрясати, бо інакше може запаритися, спл'ясн'їти і почорн'їти.

4. Кор'їня перед сушенням треба добре очистити од глини (землі). Звичайно миється водою. У деяких рослин очищується сухою щоткою (гл. календарь). До сушеня добре є насилювати кор'їне на шнурки, по-добно як сушитися гриби.

5. Цвіти, котрі при сушеню дуже кучерявляються (корчаться) прим. глуха жалива (*Lamium album*), крокус *Calendula officinalis*), коли добре зов'януть і трохи присхнуть вже, треба приложити легкою дощечкою і так досушувати. Од того достануть гарний вигляд і будуть мати більшу ціну при продажі.

6. Цвіти з черениками (спиниками) треба так довго сушити аж і ті череники добре висхнуть.

7. З'яля має так висхнути, щоби давалося легко ломити, кришити.

8. При сушеню треба уважати, щоби р'їжні роді рослин з'ї собою не пом'їшалися, тому треба сушити кожду рослину окремо.

9. Не вольно сушити в однім і т'їм сам'їм м'їсци (простор'ї) л'їчнич'ї і отровлив'ї рослини.

10. Висушений цвіт має мати природну, або зближену до природної краску, не см'їє бути почорн'їлий.

III. О перехованю сушеного з'яля.

1. По висушеню треба з'яля вычистити, перебрати і посортувати.

2. Висушене з'яля, залежно од роду і скількості, складається до паперових або полотняних м'їх'їв, кошик'їв, скрин'ї, бочок, бляшаних або скляних посудин, зав'язується або добре накривається, щоби порошок не прис'їдав (припадав) і переховується в сухих і воздушних м'їсцях.

3. Пахуч'ї (ароматичн'ї) цвіти і з'яля треба переховувати в добре замкнених посудинах, щоби запах не ут'їкав.

4. Коли сушене з'яля переховується через довгий час в кошах або м'їшках, то добре є ум'їстити їх над наленим вапком. (Палене вапно вглитає в'їгкость воздуха і запоб'їгає мокр'їню і пл'ясн'їню).

5. Не вольно переховувати разом л'їчнич'ї і отровлив'ї рослини.

6. До переховуваного сушеного з'яля треба час од часу наглядати, чи насл'їдком в'їгкості не пл'ясн'їє. Коли є в'їгке (змокр'їле) треба сейчас vybrати і пересушити, бо інакше спл'ясн'їє і почорн'їє.

СПИС

важн'їйших л'їчничих і отровливих рослин з поданням латинських назв.

Арніка — *Arnica montana*
Афина — *Vaccinium myrtillus*
Бабка — *Plantago major* (*P. ancelolata*)
Базник — *Sambucus ebulus*
Барвінок — *Vinca minor*
Береза — *Betula alba*
Бзина — *Sambucus nigra*
Братчики — *Viola tricolor*
Васильок — *Ocimum basilicum*
†Вовче лико — *Daphne Mezereum*
Гавяз — *Symphytum officinale*
Ганиж — *Pimpinella anisum*
†Гладушник (зелемозень) — *Chelidonium majus*
Горчиця — *Sinapis alba* (*S. nigra*)
Гогозник — *Vaccinium vitis idaea*
Гордовля л'їкарська — *Altaea officinalis*
Губка модринова — *Polyporus officinalis*
Девятисил — *Carlina acaulis*
Д'ївина — *Verbascum thapsus*
Дрясен — *Polygonum bistorta*
Дуб — *Quercus pedunculata*
†Дур-з'їлье — *Datura stramonium*
Жаб'їчі отирочки — *Menyanthes trifoliata*
Жалива — *Urtica dioica*
Завязник — *Potentilla tormentilla*
Иванок — *Hypericum perforatum*
Исоп — *Hyssopus officinalis*
Калиточник — *Capsella bursa pastoris*
Ключики — *Primula officinalis*
Кмин — *Carum carvi*
Котьяка-роходница — *Glechoma hederacea*
Кроп высокий — *Foeniculum officinale*
Кровавник — *Achillea millefolium*
Крокис — *Calendula officinalis*
Крушина — *Rhamnus frangula*
Кульбаба (молоч) — *Taraxacum officinale*
Левядь — *Lavandula vera de Candolle*
Лел'їя б'їла — *Lilium candidum*
Лел'їя водна — *Nymphaea alba*
Лен — *Linum usitatissimum*
Липа — *Tilia grandifolia* (*T. parvifolia*)
Лопух — *Lappa officinalis*
Майран огородный — *Origanum majorana*
Мак огородный — *Papaver somniferum*
Малина — *Rubus idaeus*
Маруна — *Chrysanthemum parthenium*

Марьянка пахуча — *Asperula odorata*
Медунка б'їла — *Lamium album*
Мелиса — *Melissa officinalis*
Мята перцева — *Mentha piperita*
†Н'їмця чорна — *Hyoscyamus niger*
†Наперстник красный — *Digitalis purpurea*
Одолян л'їкарский — *Valeriana officinalis*
Ожина — *Rubus fruticosus*
Омела б'їла — *Viscum album*
Ор'їх волоский — *Juglans regia*
Падиволос — *Equisetum arvense*
Папороть — *Aspidium filix mas*
Петрушка — *Petroselinum sativum*
†Песя вышня — *Atropa belladonna*
Подб'їл — *Tussilago farfara*
†Позноцвіт ос'їнний — *Colchicum autumnale*
Полия — *Artemisia absinthium*
Порт'їчка (яворниця) — *Ribes rubrum*
Придорожник — *Ciclorium intybus*
Просо — *Panicum miliaceum*
Пядич — *Lycopodium clavatum*
Редька огородна — *Raphanus sativus*
Рожка дика — *Rosa canina*
Розмарин — *Rosmarinus officinalis*
Росичка круглолиста — *Drosera rotundifolia*
Румянок — *Matricaria chamomilla*
Рута — *Ruta graveolens*
Слиз городской — *Altaea rosea Cavanilles*
Слиз л'їсовый — *Malva silvestris*
Спорш — *Polygonum aviculare*
Татарске з'їля гл. шувар
Тернина — *Prunus spinosa*
Тим'їан — *Thymus vulgaris*
Тополя чорна — *Populus nigra*
Ф'їялка — *Viola odorata*
Хм'їль — *Humulus lupulus*
Хр'їн — *Armoracia rusticana*
Центурія — *Erythraea centaureum*
Чорнобил'ї — *Artemisia vulgaris*
Чорнушка — *Nigella arvensis*
Шалв'їя — *Salvia officinalis*
Шувар — *Acorus calamus*
Щав'їй — *Rumex acetosa*
Щемелина — *Pulmonaria officinalis*
Ягода — *Fragaria vesca*
Яловець — *Juniperus communis*

Дня 27./VII.

Пластовый день в Ужгород'ї.

КАЛЕНДАР

збираня лѣвичих рстин

зложеный на основѣ календаря лѣвичих рстин, выданого Центральною Комисією для збираня лѣвичих зел при Министертвѣ публич. здоровля и тѣлесного вихованя в Празѣ 1921.

Поясненя: † означае, що рстина е дуже отровлива. Число умѣщене коло назвы рстины показуе кѣлько кильограмов свѣжоѣ (сироѣ рстины) треба на 1 кг сухоѣ. Руськѣ назвы частей рстин означаеся в торговли латинськими назвами:

цѣла рстина — herba	ягоди — baccae
лисця — folia	пупинки (пучки) — gemmae
цвѣти — flores	кора — cortex
овочѣ — fructus	гор. корѣня (одденки) — rhizomata
насѣня — semina	
корняки — tubera	

I.

ЯНВАРЬ (СѢЧЕНЬ).

Губка модринова (перед сушеням трсба одкряти верхню брунатну часть).

омела бѣла (треба збирати молодѣ галузки з листками).

II.

ФЕБРУАР (ЛЮТЫЙ).

Омела бѣла (як в сѣчни)
губка модринова (як в сѣчни)

тополя чорна (пучки листовѣ коли ще липкѣ)

яловець (дерево зо старых пнѣв з молодыми галузками)

† вовче лико (кора з галузок заки рстина зацвите. Высушену кору треба звивати в клубки).

III.

МАРТ.

а) Цѣла рстина:

губка модринова (перед сушеням треба одкряти верхню брунатну часть)
фіялка

б) листьа:

розмарин

в) кора:

† вовче лико (як в сѣчни)
дуб (з молодых галузок)
крушина (з молодых галузок и пнѣв по дощи; сушити треба на сонци).

г) пучки:

тополя чорна (гл. фебр.) (2:50).

д) корѣнь:

гордовля лѣкарска (корѣнь з дволѣтноѣ рстины; треба скоро сушити)

лопух

гавяв

татарске зѣля (горѣшний корѣнь одденск)

арнѣка (горѣшний корѣнь, одденок) (2:86)

завязник (горѣшний корѣнь, одденок) (1:67).

IV.

АПРѢЛЬ (ЦВѢТЕНЬ)

а) Цѣла рстина:

марянка пахуча
щемелина (3:34)
фіялка
зелемозень

б) листьа:

розмарин
береза
кульбаба (молочник) (4)

в) цвѣт:

тернина (треба сушити як зовяне троха)
ключики
фіялка

г) кора:

дуб (гл. март)
крушина (гл. март)

д) корѣнь:

лопух
гордовля лѣкарска (гл. март)
придорожник (батожник) (3:34)
хрестовик горкий
гавяз
арнѣка (горѣшний корѣнь)
татарске зѣля (горѣшний корѣнь) (4)
завязник (горѣшний корѣнь)

V.

МАЙ

а) цѣла рстина:

ключики
зелемозень
арнѣка
марянка пахуча
бабка
щемелина
рута
братчики (без корѣня, заки ще добре розвите)

б) листьа:

ожина в (половинѣ мѣсяця)
арнѣка (3:34)
береза
подбѣл (5)
ягода
шалвія (4)
бобник трилистник
котячка розходниця

в) цвѣт:

акація (3:34)
розмарин
румянок
медунка бѣла (3:34)
терника (гл. апрѣль)
котячка розходниця

г) корѣнь:

лопух

д) насѣня:

† позноцвѣт осѣнный (заки ще дозріе)

VI.

ЮНІЙ (ЧЕРВЕНЬ)

а) Цѣла рстина:

арнѣка (3:34)
венедиктина (4)
центурія (4)
падиволос (розгалужена лѣтна рстинка) (6:67)
крававник
бабка
зелемозень
росичка
рута (2:86)
тымян (4)
чабрик материнка (4)
братчики
марянка пахуча

б) листьа:

подбѣл
† нѣмиця чорна (5)
орѣх волоскій (3:34)
слиз городской (5)
арнѣка
† песя вышня (5)
береза
† наперстник красный (листья без хвостыков, коли рост. цвите)
слиз лѣсовый (5)
мелисса (4)
шалвія
† дур-зѣля (5)
бобник трилистник
котячка-р зходниця

в) цвѣт:

арнѣка (3:34)
крававник (8:34)
бзина (5)
липа (3:34)
ожина
котячка розходниця

г) овочѣ:

кмѣн

VII.

ЮЛІЙ (ЛИПЕНЬ).

а) Цѣла рстина:

васильок (по одивѣтѣ)
арнѣка
калиточник
полин
падиволос
майоран (6:67)
мятка перцева
крававник
бабка
спориш (гусяча трава)
росичка
чабрик-материнка
кропива
зелемозень
братчики

б) листьа:

арнѣка
исоп
† песя вышня
† нѣмиця чорна
слиз лѣсовый
барвинок
мелисса
лопух
мятка перцева (5)

в) цвѣт:

крокис (6:67)
румянок (5)
иванок
блаток (4)
медунка бѣла
слиз городской (5)
„ лѣсовый (5)
ссоп
левадь (2:50)
нрававник
бзина
липа
дѣвина (20)

г) корѣнь:

папороть (горѣшний)

д) овочѣ (ягоды):

афина (сушиться)

е) насѣня:

лен
горчиця
пядич (порошок)
† приспор багриголовок (матка в колосѣ жита) (1:43).

VIII.

АВГУСТ (СЕРПЕНЬ)

а) Цѣла рстина:

васильок (по одивѣтѣ)
полин (5)
чорнобилъ (з цвѣтомъ)
калиточник
центурія
падиволос
майран
мятка перцева
крававник
бабка
спориш
росичка
чабрик-марянка
жалива
братчики

б) листьа:

исоп
† песа вышня
слиз лѣсовый
мелѣсса
мятка перцева
афина
барвинок
иванок
лопух

в) цвѣт:

иванок
арнѣка
исоп
крокис
румянок
медунка бѣла
слиз городской
„ лѣсовый
крававник
дѣвина
левадь

г) корѣнь:
арнѣка (горѣшний)
папороть "

д) овочѣ:
афина (ягоды)
орѣх вол. (зеленѣ луш-
пинки з плодов)
хмѣль (шишки з сами-
чих цвѣтов)

е) насѣня:
ганиж
лен
горчиця
пядич (порошок)

IX.

СЕПТЕМБЕР
(ВЕРЕСЕНЬ)

а) цѣла ростица:
падиволос
крававник
спориш
калиточник

б) листя:
левядь
афина

в) цвѣт:
крокис
крававник
слиз лѣсовый

г) корѣнь:
чорнобилѣ (не вольно
мыти лише щѣткою очи-
стити)
завязник (гор. корѣнь)
кульбаба (молоч)
одолян
† песя вышня (горѣш-
ный корѣнь)
девятисил
придорожник (батож-
ник)
папороть (гор. корѣнь)
(2:50)

д) овочѣ:
бзина
бавник (ягоды)
яловець
орѣх вол. (зеленѣ луш-
пинки з плодов)
свербиуз, дербанка (з
червоных доспѣлых овочѣв
выбрати насѣня и сушити
або смажити з цукром самѣ
скорки)

хмѣль (шишки з сами-
чих цвѣтов)

е) насѣня:

ганиж
горчиця
свербиуз (сушитися на
на сухом не горяч. воздух)

X.

ОКТОБЕР (ЖОВТЕНЬ)

а) корѣнь:
гордовля лѣкарска
арнѣка (горѣш. корѣнь)
татарске зѣл. " "
папороть " "
одолян " "

(2:86)
девятисил
придорожник (батожн)
гавяз
кульбаба (2:86)

б) овочѣ:
яловець
бавник (ягоды)
бзина " "
хмѣль (шишки з сами-
чих цвѣтов)
свербиуз (як в септ.)
орѣх (лушпинки)
дуб (жолуди)

в) насѣня:
свербиуз (як в септ.)

г) дерево:
яловець (як в февруарѣ)

XI.

НОВЕМБЕР
(ЛИСТОПАД)

а) корѣнь:
бавник
гордовля лѣкарска
татарске зѣля (горѣш-
ный корѣнь)

б) овочѣ:
дуб (жолуди)

в) галузки:
омела бѣла (як в январѣ)

XII.

ДЕЦЕМБЕР (ГРУДЕНЬ)

омела бѣла (як в январѣ)

С. ЧЕРКАСЕНКО: „Вечѣрный гôсть“, драматична картина в 1 дѣ з пласт. житя. — Музыка Я. Ярославенка, ст. 32, ц. 2:50 Кч. Накладом С. Лаврова, Прага 1924.

С. ЧЕРКАСЕНКО: „С мѣх“, драматична казка в 1 дѣ. Вѣнета О. Бокшая, ст. 32, ц. 2:50 Кч. — Накладом „Пластуна“ в Ужгородѣ 1924.

ПЛАСТОВЫЙ ГИМН. Слова С. Черкасенка, музыка Я. Ярославенка, ц. — 30 Кч.

Е. ТОМПСЕН СЕТОН: „Оповѣданя.“ Переклали М. Сѣрый и О. Верес, змѣст: 1. Дикѣ качки, 2. Чорный Рижак, 3. Вѣрный Чинк, 4. Исторѣя Твердого Серця. Иллюстрацѣ О. Бокшая. — Накладом „Пластуна“ в Ужгородѣ 1924, ст. 48, ц. 3— Кч.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ г. 6.—8. 1924 виходить: Стани-
славів, Липова 76. Коже нове чисто „Укр. Пласту“ приносить
новый молодецкий жар, новѣ идеѣ. Всѣ статѣ приступнѣ и рôж-
номанитнѣ. И наймолодший легко прочитае, зрозумѣе головну
думку и найде для своего свѣтогляду все, чого захоче: гумор,
науку, виховане, дописы, фахову литературу з пластового житя
и т. д. Справдѣ тяжко подибати в заграничных пластовых
журналах такоѣ рôжноманитности матерѣялу, як в „Укр. Пл.“
И се е вѣрне! Молодѣж жие в найбôльшой мѣрѣ фантазѣю
и для неѣ потребуе всесторонного корму. Але з другого боку
бажае она подане сего корму в малый, батьковскый чи прѣя-
тельскый способ. И се саме вôдчуваемо мы як найкраще при-
читаню „Укр. Пласту“. Каждый пластун из Подкарпатя пови-
пен поставити собѣ за святой обовязок принумеровати для
своеѣ библиотеки „Укр. Пласт“, щобы спôзнати також то житя
и тѣ идеали, якими жие рôдна галицка молодѣж. Змѣст на-
веденого числа е такой: 1. Посмертна згадка про молодого,
14-лѣтного героя, Романа Новаковського, який пôдчас револю-
циѣ згинув на Украѣнѣ. 2. Продовженя статѣ про культуру и
цивилизацию, де легким способом автор освѣтлюе культурного
и цивилизованого чоловѣка. 3. Посмертна згадка про найбôль-
шого украѣнського музика М. В. Лисенка, 4. Легко-полемична
статя „На злобу дня“. 5. Любо и палко пише „Старый Вовк“
про рôдну землю и закликъе своих другôв еѣ пôзнавати.
6. В статѣ „Гейже в гори на верхи“ — автор подае точный
план прогулки в гори. Для наших пластунов се було бы дуже
корисне, бо спôзнали бы, як пляново робитися кожда прогулка.
7. Переклад з Бейдена Повела „Як став я пластуном“. 8. Змѣст
реферату Ст. Гисовського про „Вовченят“. 9. Короткѣ начерки
Бейдена Повела. 10. Пласт на селѣ. 11. Як пластун собѣ ра-
дитъ. 12. Пластова ощаднôсть. 13. З природы и техники. Пла-
стова библиотека. Дальше много всячины и новостей з пла-
стового житя, дописы вôдозва и библиография. Словом для
нашого пластуна книжка надзвычайноѣ вартости. М. С.

КНИЖКА, вѣстник украѣнського книжкового руху видав.
„Бистриця“, Станиславів. Каждый пластун, каждый ученик,
каждый взагалѣ освѣченный чоловѣк, який цѣкавиться новыми
выданиями книжок из якоѣ будь дѣлянки (области) литературы,
науки мистецтва, мусить мати пôд рукою орган „Книжка“,
котрый подае точнѣ звѣты, рецензѣ и критику из всѣх кни-
жок, якѣ лише выйшли руською мовою.

ПАЛЕНКА-ЗАГУБА, оповѣданя житя народного Подкарп.
Руси. „Народна библиотека“ пôд ред. Володимира Кульчицкого
1924. Мукачево чис. 1. Володимир Кульчицкий починав свою
письменническую дѣяльность, то як журналист, то на филосо-
фичнѣ темы, все-ж однак без вражѣня. Жиючи далеко в го-
рах Подкарпаття, як народный учитель, пôзнав вôн добре русь-
кий народ, его душу и мову и написав теперь гарне оповѣ-
даня, написане з талантом и пожелати-б лише Кульчицкому
в том напрямѣ працювати дальше. К.

НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА, написав М. Сѣрый. Книжка
„Русина“ ч. 16 (Ужгород, 1923). Змѣст книжки: 1. Національ-
на и соціальна идея. 2. Що таке нація? 3. Національне про-
буженя. 4. Що таке культура? 5. Вселюдска идея и націо-
нальна культура. 6. Культура и пролетаріят.

ПОСТУП, студентский вѣстник, число 5. 1924 у Львові.

БИЧКÔВСЬКИЙ ПЛАСТУН ч. 2.—3. Три сторôнки ру-
кою написаного пластового журналу! Як любо читати сѣ по-
черки дитячоѣ дрожаючоѣ руки, що хоче розкрити на папѣр
свое сердце! Слава Вам, дѣточки, слава Вам, молодѣ друзѣ
з Бичкова, що рветися до сонця, що читаете, вчитесь и тру-
дитесь для добра своего народа. М. С.

КНИЖКИ И ЖУРНАЛИ

НАДОСЛАНѢ ДО РЕДАКЦІѢ.

ПЛАСТУН — JUNÁK — CSERKÉSZ I. Рôчн. 1—5. чис.
опр. 20 Кч.

ОСТАП ВАХНЯНИН: „Пласт.“ Накладом выд. „Тиса“
в Ужгородѣ. 16 ст., ц. 1 Кч.

ПЛАСТОВЫЙ КАЛЕНДАР. Накладом С. Лаврова,
Прага 1924. 32 ст., ц. 2 Кч.

КУПУЙТЕ ПЛАСТОВѢ КНИЖКИ ВИДАВНИЦТВА „ПЛАСТУНА“!
ДЛЯ ПЛАСТУНÔВ 25% ЗНИЖКИ.

Balu:

Erdei magányban.

RÜGYFAKASZTÓ tavasszal ujjongva járom az erdőt, barátokként köszöntöm mind az ébredő fákat. Hallom a szívem dobbanását, megölelem a fá-

Nem is kell, hogy legyen, — földanyánk vére, nedve közvetlenül áramlik bennük, mint gyermek testén át, ki még nem szakadt el az anyja méhétől. Boldogak a fák, hogy még nem szakadtak el az Anya kebléről!

Érzem, hogy milyen szegény vagyok büszke szívemmel, amely elzár a világtól. Rám nehezedik az erdő csendje, mert ember vagyok, fecsegő ember, aki megszoktam, hogy üres szavakkal leplezzem a szívem nagy, nagy szegénységét. Kerülöm a csendnek őszinteségét, kerülöm, mint mi, emberek mindannyian, akik félünk végzetünknek a megismerésétől, hogy nincs miért nagyra lennünk, nincs miért gyűlölnünk, kínozni, megverni, üldöznünk egymást, mert árva vagyunk a teremtmények között. Ferserkenünk

kat és ráhajtom fülemet a kérgükre, hallgatom, lesem, dobog-e a szívük.

Csend. Semmi nesz. Nincs szívük!

minden kicsi neszre, ellenséget sejtünk mindenben és mindenütt: mi a csend birodalmának számkivetettjei vagyunk.

Testvérek, most megvallom, hogy bennem mindez a múlté. Kiszabadítottam magam a szívem börtönéből. Ott-hon vagyok a csend birodalmában. Bele tudok gyökerezni a földbe, beleolvadni a napsugárba, fel tudom adni az énem tudatát, feladom az egyéniségem gögjét, leszek csupán egy a sok közül, leszek az örök körfutásnak egy párnya, ráomlom semmit sem érzőn, semmit sem tudón a világlélek: Brahma ölére.

Testvérek, hívnak az erdők, — ne álljatok ellent a hívásuknak, — az anyaföld ölére hívnak.

* * *

Janits Pista ibolyái.

— Ez már igazán hallatlan! Ezen a héten éppen harmadszor késel el! No majd segítek én a bajodon! Miért késtel el? Hallod, miért késtel el?

Mór tanár úr arca egészen nekivörösödött, úgy kiáltott rá Janits Pistára, aki nehezen lihegve, lesütött szemmel állt előtte és csapzott hajáról törölte a verítéket. Az ajka reszketett, de nem felelt. Mór tanár úr rácsapott az asztalra:

— Adta kölyke, nem hallod, hogy kérdezlek!?

Az osztály pokolian élvezett és Kis Jancsi titokban buzgón fohászkodott: drága Janits, ne felelj, huzd, ameddig huzhatod, neked már ugyanis mindegy, még egy tucat szót kell leírnom ... csak addig ...“ és Schneider széles háta mögé bujva villámgyorsan másolta a szomszédja szótárját. A többiek sietve magolták a latin szavakat, az osztály duruzsolt, mint egy méhkas nyári délutánon. Csak Dobi az első padban ült némán és figyelte fölényesen a jelenetet. Ez a stréber otthon szokott készülni. Most mégis megszánta a vergődő Pistát:

— Tanár úr kérem, — mondta illedelmesen és az arcáról leritt az osztályelső nyugodt önhittsége — Janitsnak a szomszéd faluból kell mindennap bejárnia. Másfélóra útja van.

— Hát téged ki kérdezett, te vakarcs!? (Jóleső, kárörvendő hahota az osztály minden sarkán, Dobi elpirultan leül, de az arca továbbra is illedelmes és önhitt. A tanár úr megenyhül). Ha messze lakik, keljen fel korábban! Sajnálom, már beirtalak a hiányzók közé, igazolatlan óra, intézd el az osztályfőnök úrral. Takarodj a helyedre.

Az osztály összesúgott: ennek a Dobinak megint el kellett a dolgot rontania, Janits még egy negyedóraig kihuzta volna, most azután kezdődik a feleltetés. A nagy kamasz Schneider körülnézett az osztályon, azután önfeláldozóan kinyújtotta a karját. Jó barátja volt Pistának, de hát az osztályérdek mindenekelőtt.

— Mit akarsz?

— Tanár úr kérem, én tudom, miért késik el mindig Janits!

Mór tanár úrnak elakadt a lélekzete erre az újabb szemtelenségre, Schneider pedig felhasználva a kedvező alkalmat, hadarni kezdett:

— Tetszik tudni, tanár-r-ké-em, Janits mindig ibolyát szed útközben, a multkor az egész tarsolya tele volt. És tetszik tudni kérem, most április van és a réteken...

A fiuk neveltükben a padokból dülöngéltek ki, Mór tanár úr meg csak úgy kapkodott a levegő után:

— Nem ülsz le mindjárt, adta kölyke. Akkor beszélj, ha kérdezek. Adta haszontalan, szemtelen kölyke. Garázdálkodni, azt tudsz, lássuk a leckét tudod-e. Gyere csak ide, hozd csak ide a szótáradat!

Schneider vértanú komolysággal csempészte el Kis Jancsinak szerencsésen elkészült szótárát és búsan ballagott kifelé.

Janits Pista pedig ült a helyén, még a tarisznyáját is elfelejtette lerakni és az arcán két nehéz könny-csepp gördült végig. Nem a tanár úr haragja, nem az igazolatlan óra, hanem a fiúk kacaja fájt neki. Hogy Schneidernek az ibolyákat el kellett árulnia! Pedig mennyire kérte, hogy ne szóljon senkinek!

Ez nehéz napja volt! A tizpercben a fiuk majd szétszedték tarisznyáját és a benne talált ibolyákon kacagva osztogatta. Pista osztogatta az ökölcsepásokat jobbra-balra, de hát ő csak egyedül volt, azok meg egész sereg. Bizony az ibolyából nem maradt egy szál sem.

A következő órát az osztályfőnök tartotta. Csak egy tekintetet vetett az osztálykönyvbe, azután fel-emelte a fejét:

— Hát, Janits, te hol voltál az első órán?

Az osztály felkuncogott, mintha csiklandozták volna és a pajkos április bemosolygott a kitárt ablakon. Az osztályfőnök úr nem kiabált, szelid, finom úri ember volt, fehér gamasnikkal, csokorra kötött nyakkendővel és feleltetés közben a körmeit szokta manikürözni. Janits nekibátorodott, inkább elmond mindent, csak az ibolyát ne emlegessék megint:

— Özvegy édesanyám beteg és most reggelenként nekem kell... nekem kell... a tehenünket megfejni.

Bruhahahaha... Janits tehenet fej! Hallatlan, nagyszerű! Hahahaha!

Az osztályfőnök úr is elmosolyodott, finoman, diszkrétén (mire Dobi is jónak látta hamar mosolyra huzni a száját) és összekulcsolta szépen ápolt kezeit:

— Fiam, ez nem jól van így! Vagy iskolába jársz, vagy tehenet — hm — fejsz. Az utóbbi időben a tanulásban is nagyon hanyatlasz, egyre-másra késsel el. Ora után gyere a tanáriba, majd irok az anyádnak egy levelet. Talán nem is te vagy a hibás, szóval irok egy levelet...

Pista leült és két keze közé szorította égő arcát. Valahogyan úgy érezte, hogy itt körülötte senkinek sincs lelke, csak neki és az fájt, kimondhatatlanul

lánul fájt! Milyen jó volna menekülni innen, haza, édesanyjához, aki olyan igen beteg és aki ma olyan furcsán, hosszan csókolta meg az elbucszásnál. Jaj, talán csak nem kelt fel, mint tegnap, hogy megfőzze kis öccseinek az ebédet. Miért is nem engedte, hogy otthon maradjon, oly örömmel elvégez minden-minden munkát, csak ő gyógyuljon meg, az édesanyja... Oh, mit tudják ezek itt, ezek a gondatlanul kacagó fiúk, ez a vasaltnadrágú tanár úr, hogy mi a fájdalom!

Az utolsó tizpercben már izgatott, előérzetes türelmetlenség vett rajta erőt. Nem bírta ki a fülledt osztályban, leszaladt az udvarra. A zöldbe borult akácok között a fiúsereg úgy kergetőzött, mint a megvadult csikók. Pista nekicövekedett egy fának és nézte a játékokat. Mellette nagy csoportosulás volt, egy csapat fiú körülvette Kerekes tanárt és valamit nagyban tárgyaltak. Valaki az ő falujának nevét emlegette és erre Pista felfigyelt. Kerekes volt, a cserkészek vezetője, a fiúk mind cserkészek voltak, akik körülállták. Ezt a Kerekest szerette Pista legjobban a tanárok között, pedig nem is tanította őt. Akárhányszor találkoztak, mindig olyan különösen pihent meg rajta a szeme és egyszer meg is állította a folyosón és megkérdezte, miért nem áll be a csapatba. Akkor csak annyit tudott felelni: Nem lehet, nem lehet! és elfutott. Ezen most úgy elgondolkozott, hogy nem is hallotta a csengőszót. A cserkészek szétrebbentek, a fiúk zshivajos veszekedéssel tódultak a bejárat felé, ő meg csak állt önfeledten az akácnál, mintha odakötözték volna.

— Hát Pista, te mit busulsz? Talán bizony beszekundáztál?

„Pista“, ezt még nem mondta neki ebben az iskolában senki. Ráemelte égő két szemét a mosolygó Kerekesre és ha most megadatott volna neki a beszéd művészete, biboros szavakban rakta volna ki elé szíve minden fájdalmát. Így csak egy nagyot sóhajtott és szeme elfátyolosodott. Kerekes tudott fiúszemek mélyén olvasni, komolyra vált az arca és rátette kezét Pista vállára:

— Látogass meg a jövő héten! Akkor majd elbeszélgetünk, jó? De most siess, régen csöngettek!

Pista egy órákor sietve akasztotta nyakába a tarisznyáját és könyökölve tört magának utat a fiúáradatban. Ma szombat van, holnap vasárnap, nem kell iskolába, városba jönnie, egész nap dolgozni fog. Egy hétre ellátja a házat. A vágy meggyorsította lábait, már a réteken járt, már látta kis falujának templomtornyát. Egyszerre egy árokszélnél megtorpant. Nem mintha nem tudott volna átugrani. Nem, az árok csupa kék volt nagyfejű, illatozó ibolyától. Édesanyja sápadt arcára mindannyiszor örömrózsákat csalt, amikor iskola után egy nagy csokorral ráköszöntött: „Éttől az ibolyától, meglásd, meggyógyulok“, szokta ilyenkor mondani, pedig nem is az ibo-

lyának: a fiának örült. Ezért késett el Pista már háromszor az iskolából, mert előadás után bizony nem ért rá virágot szedni. De most kifosztották! Nem gondolkozott soká, levetette magát az árok-szélre, két kézzel szedte-szedte ezt a gyönyörű tavaszi reménységet, beletemette illatába az arcát és belecsókolta minden szeretetét. Az osztályfőnök levelét pedig, mely a keblét égette, apró kis darabokra szaggatta és szélnek eresztette.

A konyhában két kis öccse nyugösködve fogadta:

— Olyan éhesek vagyunk és édesanya nem ad ebédet!

— Lesz mindjárt ebéd, csak ne sirjatok!

Anyja szemében halvány öröm parázlott fel, amikor belépett, de ez nem volt a régi öröm. A kopott takaró alatt nehezen zilált a melle és homlokára apró verejtékcseppek ültek ki.

— Édesanyám, rosszabbul érzi magát?

A beteg csak legyintett egyet kezével és nézett rá tovább nagy-nagy... bucsuzó szeretettel. Leült az ágya szélére, elébe tette az ibolyát. Az anyja fáradtan megszagolta, azután halkán kérdezte:

— Mi ujság az iskolában?

— Oh, nincs semmi, minden rendben van.

— A tanárok?

— Nagyon jók hozzám. Az osztályfőnök úr üdvözli édesanyámat.

A beteg hálásan elmosolyodott:

— Csak szeresd őket fiam és tanulj szorgalmasan, hogy ember legyen belőled. Ha én már...

— Jaj, édesanyám, megárt a sok beszéd. Most sietek, adok a gyerekeknek ebédet, édesanyámnak is főzök jó huslevest.

Nagyon nehezére esett az áltatás és a szíve úgy fájt, maga sem tudta miért, hogy legjobban szeretne volna kiszakítani a melléből.

A két kis öccs hamar megkapta a maga porcióját, ő meg vitte be a párolgó levest. Az öcskösök egyszerre csak riadtan néztek össze, benn mintha Pista leejtette volna a tányért; aztán egy iszonyú sikoly hallatszott: „Édesanyám, édesanyám“, majd egy súlyos test zuhanása. Aztán minden csendes lett, a két gyerek meg tovább majszolta a főtt burgonyát...

* * *

A cserkészcsapat hangos énekszóval vonult be a kis faluba. Ez volt az első tavaszi kirándulás; alig birtak a jókedvükkel és kalapjukat felcicomázták letarolt ibolyacsokrokkal.

— Ebben a házban lakik Janits, mondta Schneider Kerekesnek egy nádfedeles kis vityilló előtt.

— Igazán? Nagyszerű! Meglátogatjuk! Fiúk, várjatok itt a ház előtt és énekeljete valami szépet. Itt lakik a negyedikes Janits, Schneiderrel meglepjük!

— Az ibolyakirály, kacagtak az osztálybeliek, a csapat meg szilajkodva rázendített:

„Házunk el tt mennek el a cserkészek,
Édesanyám, én is közüjek lépek ...

Épen ott tartottak, hogy:

Nem a világ az a kis próbaidő,
amikor Schneider sápadtan fordult ki a házból.

— Hallgassatok, az Istenért hallgassatok!

Az osztálytársak egyszerre körülvették: Mi történt? Mi baj?

— Meghalt az édesanyja!

A kalapok ösztönszerűen, mintegy parancsszóra lekerültek a buksi fejeikről, Schneider szeme az ibolyacsokrokra esett és a szívét összeszorította az emlékezés ...

— Ide minden ibolyát!

A fiuk nagyon is jól megértették, két kalap megtelt az ibolyával, Schneider vitte be a házba és teleszórta vele az ágyat, ahol nyugodtan aludt az anyja, arca kiengesztelődve mosolygott és az örök-álom eltörült róla minden gondredőt. Pistát Kerekes erősen magához ölelve tartotta, a fiu elveszetten zokogott, a parancsnok szótlanul, bársonyosan simogatta a haját és ez többet ért minden vigasztalásnál.

* * *

Pista már régen a városban lakik úri kvártélyon, a cserkészcsapatban egy örsöt vezet, de minden áprilisban kizarándokol az osztálybeli cserkészekkel szülőfalujába és egy áldott sírt teleszórnak a tavasz első ibolyáival ...

Farkas Gyula.

A Szkalkán.

ÖSZRE fordult már az idő, midőn a „Tigrisek“ bátor csapatja elhatározta, hogy a „Szkalkát“ a környék legmagasabb és legszebb fekvésű csucsát meglátogatja. Az užhorodi kisállomáson gyűlt össze kis csapatunk, s türelmetlenül vártuk már a vonat megérkezését, amidőn 7 óra 26 perckor nagy lihegve futott be egyik társunk a „Bolygó Hucul“ 2 perccel a vonat indulása előtt. De mivel nagy sietségében pénz nélkül talált megérkezni, összeadtunk tehát 3:20 Ké-t a jegyre és már fel is szálltunk a vonatra.

